

Отчет

XXIX Световен конгрес на UIA 2026 в Барселона

Венцислав Кърцелин, Илиян Стойков

Настоящия отчет има да послужи пред УС на САБ във връзка с възлагането на задачата по изготвяне на щанд, който да представя САБ и България на XXIX Световен конгрес на UIA, който се проведе между 28 юни и 4 юли в Барселона, Испания.

Въведение и мисия

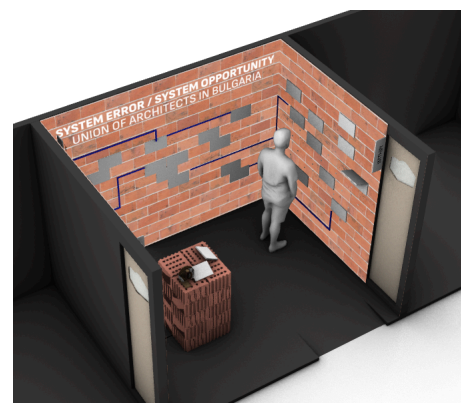
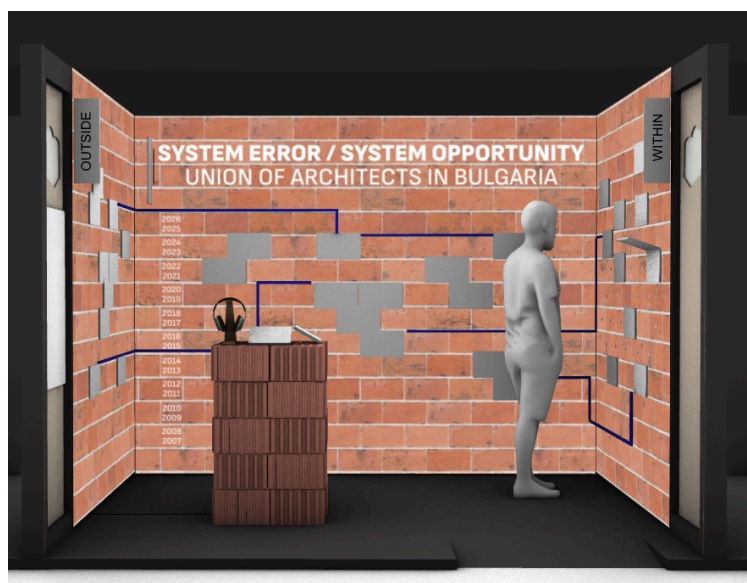
Една от основните цели, които си поставихме при основаването на дружеството „XYZ - София“ към САБ в началото на 2026 г., бе желанието ни **Съюзът на архитектите в България да бъде водещият глас в общественото пространство**, който да съхранява, надгражда и разпространява положителните практики и примери от българската архитектура. Тъй като това е цел не само на нашето поколение, а на значителна част от гилдията, за нас бе изключително важно да протегнем ръка към всички поколения, за да работим заедно в тази насока. Решението на УС от 18.02.2026 г. именно нашето дружество да поеме организацията на щанда, представляващ Съюза

и България, ни предостави **реална възможност да направим стъпка напред към тази цел.**

Кураторска концепция и визуална идентичност

Вътрешно решение на дружеството определи задачата да бъде изпълнена чрез локален конкурс, съобразен с времевите ограничения. Бяха получени 5 предложения, като след гласуване се взе решение да се продължи с **кураторската идея на арх. Венцислав Кърцелин.**

Избраният проект, озаглавен **„System Error / System Opportunity“ („Системна грешка / Системна възможност“)** и с подзаглавие *„the art of self-agency“ („изкуството на самоинициативата“)*, търси отговори за бъдещето чрез задълбочен ретроспективен анализ на последните 20 години от българската съвременна архитектура. Подходът фокусира вниманието върху **неформалните архитектурни практики**, насочени към подобряване на градската среда у нас, тяхната еволюция, адаптацията им към обществените процеси и реалното им влияние върху градското пространство. Изследването напълно се вписва в подтемата *„Being Hyperconscious.“ („Да бъдеш свръхосъзнат.“)* - една от шестте ключови оси на конгреса, обединени под темата **„Becoming. Architectures for a Planet in Transition“ („В развитие. Архитектури за една планета в преход“).**

На 15.04. бе представена първата визия за проекта, а след отправени препоръки за подобряване, преработеният вид на щанда бе съгласуван и приет от УС на 03.06.

Визуалната концепция на павилиона бе структурирана около два основни елемента:

- **Текстилно покритие, имитиращо тухлена зидария**, което скриваше черните стени на щанда - метафора за изграждането като процес, съставен от множество единици. Върху него бяха разположени имената и допълнителна информация за изследваните организации, чийто фокус е подобряването на градската среда и регулаторните рамки в страната. Примерите бяха подредени

хронологично във вертикала и разделени на трите стени спрямо позицията им към институциите (извън, със, вътре). Включени бяха и въпроси, провокиращи посетителите да се замислят за контекста в техните държави.

- **Пиедестал от истински тухли**, служещ като маса, върху която бяха поставени два таблета със специално създадени видеоматериали за конгреса.

Подготовка, екип и логистика

В рамките на изследването бяха проведени интервюта с архитекти и урбанисти (Павел Янчев, Пламен Братков, Ина Вълканска и Валери Гюров), които, заедно с кураторския текст, бяха оформени в кратък филм. Той извежда на преден план факта, че **в България съществува цяла екосистема от активни професионалисти**, целящи по-добра градска среда.

Освен интервютата, на 16.05. в двора на УАСГ (като част от градския фестивал „100 стола - Комина“) се проведе **открит разговор** с други представители на организации, част от изследването: Анета Василева, Петър Торньов, Христо Станкушев и Александър Ангелов, модерирани от Венцислав Кърцелин. Въпреки лошото време, разговорът привлече студенти, млади и утвърдени архитекти, извеждайки следните ключови заключения:

- Решението на САБ да финансира представянето на България на най-големия международен архитектурен форум е **страхотна новина**, а включването на по-млади дружества бе аплодирано.
- Взаимодействието между официалните институции и гражданските организации е **ключов процес** за постигане на добре обмислени решения.
- Затвърди се важната роля на институции като САБ, КАБ и висшите учебни заведения в **изграждането на активна професионална гилдия**.

В подготовката се включиха и други членове на дружеството XYZ: Гегана Христова (визуален език и изложбен дизайн), Виктор Дамов (хронологично изследване), Зекие Емин и Любослав Асенов (текстове и социални мрежи) и Карина Чичова (логистика).

За да се вместим в гласувания от УС **бюджет от 3350 евро**, почти всички елементи бяха подготвени предварително в България. Тъй като една от идеите още на ранен етап бе, че щанда трябва да бъде показан и след края на конгреса и в България, едно от предизвикателствата бе как да се изработи по такъв начин, който да позволи лесен и финансово достъпен начин на транспорт и в двете посоки.

Основният принт бе изработен от текстил с велкро залепване за лесен и финансово достъпен транспорт (събиращ се в стандартен куфар до 20 кг). Единственият елемент, изискващ сложна логистика на място, бяха истинските тухли за масата. Благодарение на прецизното планиране и отдадената работа на екипа, **задачата бе изпълнена с 30% под предварително одобрения бюджет**.

Протичане на конгреса и лекционна програма

Конгресът събра **10 000 професионалисти, изследователи и студенти от над 130 държави**. Програмата бе разпределена в три знакови локации:

- Индустриалният комплекс „Трите комина“ (Les Tres Xemenesies) – за кураторската изложба и дискусиите.
- Международният конгресен център (CCIB) – за лекциите и дебатите на UIA.
- DHub – за изложбата на националните павилиони.

Конгресът преминаваше между лекционен и дискуссионен формат, а последователността на отделните теми много често изграждаше и по-голям наратив. Разнообразието от възможни лекции и дискусии, създаваше атмосферата, наситена с творческа енергия и усещане за общност - хиляди колеги от всички континенти споделяха опит и търсеха общ език в пред предизвикателствата на XXI век.

Конгресът стартира с грандиозна откриваща церемония в „Трите комина“, която се състоя на вечерта на 28 юни и зададе смелия, новаторски тон на целия форум. Официалното начало превърна индустриалния ландшафт на Барселона в нестандартна сцена за съвременно изкуство и завърши с безпрецедентен аудио-визуален и перформативен спектакъл, включващ хореография с три огромни кулокрана. Този монументален градски перформативен акт, инсцениран от Cabosangoque и cube.bz, превърна строителните символи в изкуство и метафора за непрекъснатото изграждане, развлечения и прехода на съвременния град.

В различните панели се включиха над 200 световнопризнати визионери, като **Lacaton & Vassal, Marina Tabassum, Wang Shu и Lu Wenyu, Junya Ishigami, Brandlhuber+, Smiljan Radić** и урбанистът **Jan Gehl**. Тяхното присъствие изведе на преден план ключови въпроси за социалната отговорност, устойчивостта и хуманния мащаб в съвременния дизайн.

Предвид огромната палитра от възможности, за съжаление много често се оказваше, че някои от най-интересните и значими теми протичат абсолютно едновременно в различни зали, изисквайки трудни компромиси от страна на публиката. Преминаването между локацията на българския щанд в DHub (Disseny Hub) и залите на CCIB, където

се провеждаше основната лекционна програма, изборът на коя лекция да посетим беше още по-предизвикателен.

Един от тези наситени моменти от първия ден (29.06) бе лекцията на Андрес Хаке и Петра Блейз (Andrés Jaque & Petra Blaisse), модерирана от Албена Янева, в която се разгледа **необходимостта от осъзнаване и включване на нечовешкия фактор** (*non-human*) в контекста на застроената среда. Хаке проблематизира архитектурата отвъд чисто антропоцентричния ѝ фокус, призовавайки за нов вид екологично съжителство. Този дискурс обаче създаде изключително **остър контраст с последвалата лекция на Джуня Ишигами** (Junya Ishigami). Японският архитект представи впечатляваща поредица от свои реализирани и предстоящи проекти, в

които въпросът за огромното количество излят бетон изобщо не беше поставен на дневен ред. Екологичният отпечатък на процеса остана напълно скрит зад ефирния, нематериален и атмосферен архитектурен подход, който Ишигами следва безкомпромисно в работата си.

Особено въздействащо беше и присъствието на Лу Уеню (Lu Wenyu) от Amateur Architecture Studio, които са обявени за куратори на следващото Венецианско архитектурно биенале през 2027 г. В презентацията си тя акцентира върху тяхната дълбока работа с *genius loci* (духа на мястото). Подходът им, който се уповава на локалния контекст, традициите и естествените материали, се усещаше като своеобразна тиха съпротива срещу обезличаващото мащабно строителство.

Във втория ден впечатляващ диалог се разгърна и по време на съвместната лекция на студиата Adamo-Faiden (Аржентина), Arrhov Frick (Швеция) и каталунския архитект Хосеп Ферандо (Josep Ferrando). Въпреки че трите практики творят в коренно различни географски, икономически и климатични контексти, тяхната дискусия изведе на преден план забележителни пресечни точки в процеса им на размишление. Представяйки работата си, те демонстрираха как архитектурният подход може да бъде обединен от една обща философия - търсенето на структурна честност, рационалност и икономия на изразните средства. Разговорът разкри как логиката на проектиране, оголването на сградата до нейната същност и фокусът върху гъвкавостта служат като универсален език.

В последния трети ден силно практическо и същевременно политическо послание отправи и Арно Брандлхубер (Arno Brandhuber). Той изведе разговора отвъд формата и естетиката, насочвайки вниманието към критичната важност на това да разбираме и да работим за по-добри строителни закони. Брандлхубер категорично защити тезата, че в действителност именно нормативната рамка е тази, която дефинира и предопределя архитектурната практика, и че активното участие на архитектите в промяната на законодателството е ключовият инструмент за постигане на една по-устойчива среда.

Впечатления и осъществени контакти

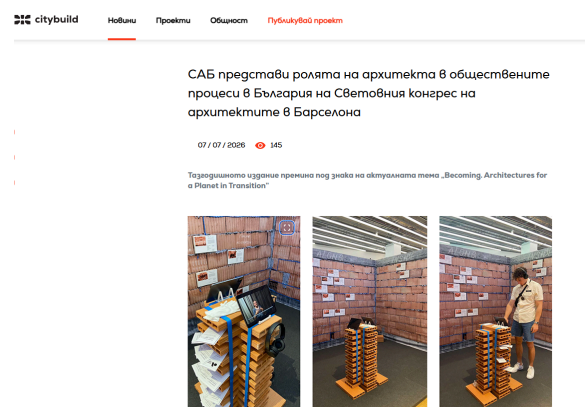
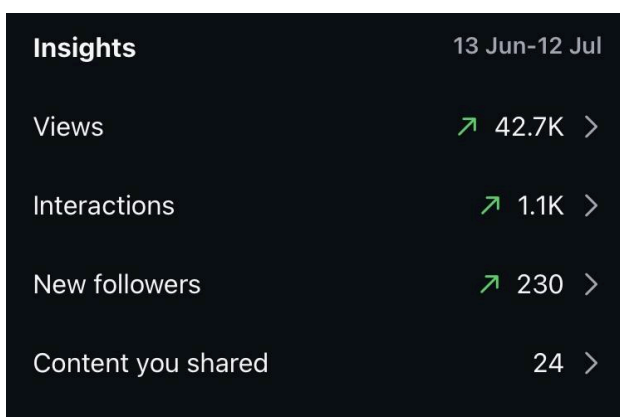
За двама ни това беше първото участие в толкова мащабно международно събитие, посветено изцяло на архитектурата. Още с пристигането си усетихме, че градът живее с конгреса. На всяка крачка можеше да се срещнат архитекти, студенти, преподаватели и професионалисти от различни краища на света, а усещането беше, че Барселона за няколко дни се е превърнала в световна столица на архитектурния обмен.

Един от най-приятните резултати от участието ни беше интересът, който българският павилион предизвика сред колеги и организатори. Представители на Факултета по архитектура в Прага проявиха сериозен интерес към концепцията ни и изразиха желание за бъдещ контакт с цел обмен на академичен опит между УАСГ и техния университет, както и за развитие на професионални връзки между двете организации. **Над 500 разговора очи в очи с посетители от всички континенти**, е може би без Антарктида, бяха проведени в рамките на конгреса, като освен цялостен разказ за кураторската идея, споделяхме за добрите примери от работата на САБ, както и за предстоящия Интерарх.

Особено положителна беше и реакцията на колегите от Румъния, които в края на конгреса пожелаха да заснемат представяне на павилиона и неговата концепция, за да популяризират проекта чрез своите медийни канали.

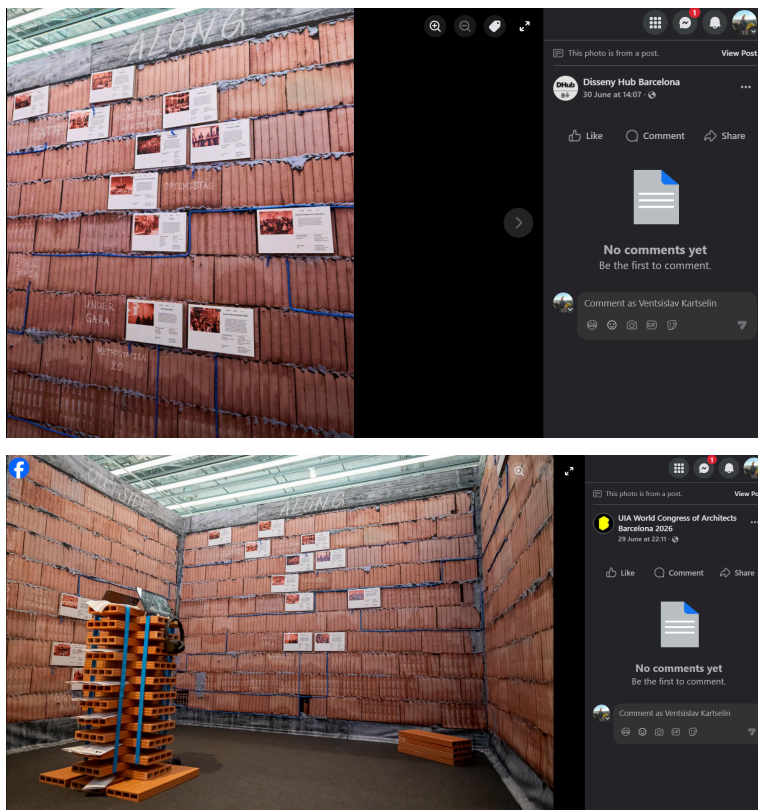
Голяма чест беше, че избраният след конгреса **президент на UIA, Zhang Li от Китай посети павилиона в деня на откриването.**

С цел популяризация на павилиона беше създаден Инстаграм профил, на който се качваха снимки от павилиона по време и след края на конгреса. До този момент данните показват, че публикуваните снимки са **достигнали до почти 43 хиляди души, с над 1000 харесвания, коментари и споделяния, както и 230 последователи.**

Снимки на павилиона бяха качени и в официалните медийни страници на самия конгрес, където има снимки от само 6 от 53 щанда в DHub. Снимки от павилиона бяха споделени и от официалната страница на DHub.

В българския контекст две от най-големите медии („CityBuild“ и „Строителство и имоти,“) за архитектура и строителство у нас също споделиха текст със снимки за павилиона.

Съпътстващи събития и церемонии

Като част от програмата на конгреса, от 1984 г. насам се провежда и церемония по връчването на наградите на UIA. Тази година **най-важното отличие, а именно златният медал**, отиде при една от иконите на иберийската архитектура - **Едуардо Соуто де Мура**. Церемонията се състоя по залез в емблематичната „**Саграда Фамилия**“. Феноменалната сграда обаче разкри и един свой недостатък - за разлика от повечето познати ни катедрали, заради големите прозорци, които иначе превръщат интериора в калейдоскопично пиршество на цвят и светлина, температурата вътре бе далеч над комфортната. Всеки присъстващ бе извадил своето ветрило в опит да се спаси от задуха, а самият де Мура прекара доста време извън катедралата, тъй като, подобно на всички останали, едва издържаше вътре.

Друго ключово събитие бе **гала вечерята**, която се проведе на едно от най-романтичните места в града - **замъка „Монтжуик“**. Разположен на върха на хълма, той разкриваше панорамна гледка към цяла Барселона. По стечение на обстоятелствата бяхме настанени на една маса с румънската делегация, с която вече бяхме в близки отношения покрай участието ни с национални щандове като членки на UIA. Освен с кураторите на техния павилион, успяхме да изградим **ценни професионални контакти с декана на архитектурния факултет в Тимишоара**, както и с други представители на техния Орден на архитектите.

Визуално присъствие и отзвук в града

Това, което ни направи силно впечатление, бе **изобилието от рекламни материали**, свързани с конгреса, които буквално бяха превзели различни части на града. Основният **трамвай номер 4**, свързващ трите локации от официалната програма, беше изцяло брандиран с логото и визуалната идентичност на събитието. Билбордове, лайтбокове и знамена маркираха присъствието на **почти 10 000 архитекти** в рамките на четиридневния форум. Допълнително, много силното присъствие в социалните

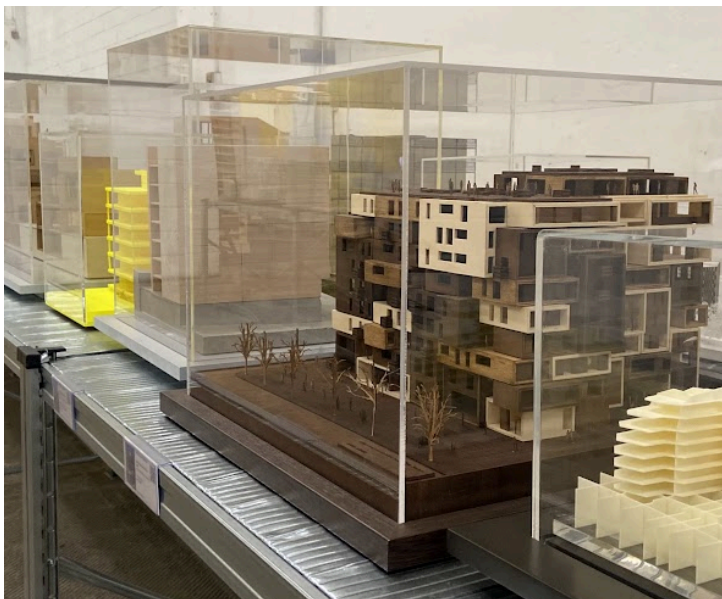
мрежи допринесе за това наши приятели от цял свят да се вълнуват за конгреса и в частност за **българското участие** в него.

Барселона – Световна столица на архитектурата

Успоредно с интензивната програма на конгреса, целият град буквално вибрираше в ритъма на дизайна, тъй като през 2026 г. Барселона бе официално обявена от ЮНЕСКО и UIA за **Световна столица на архитектурата**. Това престижно признание даде повод за десетки паралелни изложби, павилиони в градска среда и културни маршрути, които обогатиха преживяването на гостите и гражданите. ред най-значимите събития в културния календар бяха:

- Ексклузивното представяне на испанския национален павилион от Архитектурното биенале във Венеция от 2025 г.
- Мащабна ретроспективна експозиция, представяща богатия архив и историята на най-престижните европейски отличия за съвременна архитектура – **наградите „Мис ван дер Пое“ (Mies van der Rohe Awards).**

Като част от втората изложба бяха представени **400 архитектурни макета** в различни стилове и мащаби, показващи всички проекти от историята на наградите, които са преминали във финалната селекция (шортлистата). Досега **от България само един-единствен проект е достигал тази фаза - жилищната сграда „Жаклин“** на бул. „България“ в София, дело на студио „Аедес“. След дълго търсене из десетките стелажи, за наша радост успяхме да я намерим, подредена сред други многофамилни жилищни сгради. Тези инициативи превърнаха каталунската столица в открит музей, демонстриращ непреходната връзка между архитектурното наследство и визионерското бъдеще.

Допълнително, на още няколко места, като малки катедрали, изоставени индустриални пространства и утвърдени галерии, имаше изложби, посветени на архитектурата и градската среда. Цялата тази палитра допринесе за **усещането за архитектурна столица** и подтикваше посетителите да откриват по-малко познатите лица на града.

Инфраструктурно обновяване и парадокси на успеха

По време на престоя ни Барселона се намираше в активен етап на инфраструктурно обновяване. На много места в града се извършваха мащабни ремонти на улици, обществени пространства и части от крайбрежната зона, а паралелно с това се реализираха и множество нови строителни проекти. За наше голямо удоволствие имавме възможност да видим завършена **най-високата кула на „Саграда Фамилия“**, която вече е част от силуета на града. Успоредно с това успяхме да посетим и няколко от новите архитектурни попълнения в града, като библиотеката „Габриел Гарсия Маркес“.

Въпреки интензивните ремонтни дейности, организацията на градската среда беше на изключително високо ниво. Общественият транспорт бе успешно адаптиран към временните промени, а на ключови места млади служители на общината предоставяха

информация и насочваха жителите и посетителите, което допринасяше за безпроблемното придвижване из града.

Барселона е един от най-живите и изпълнени със събития градове в Европа. Веднага след края на конгреса голяма част от града се превърна в сцена на първия етап от тазгодишния **Тур дьо Франс**. Все пак в разговори с местни жители чухме не само множество радостни коментари относно домакинството на толкова престижни форуми, но и **доста ядосани отзиви относно свръхтуризма** и липсата на достъпни жилища в центъра заради превръщането на апартаменти в стаи за гости.

Очевидно е, че от град като Барселона има какво да научим - не само към какво да се стремим, но и **къде понякога се крият подводните камъни на световния успех**. В края на престоя си останахме с усещането, че именно съчетанието между летния дух на Барселона, отличната организация на Световния архитектурен конгрес и множеството съпътстващи инициативи превърна това пътуване в **изключително запомнящо се професионално и лично преживяване**.

Заклучение

В заключение изказваме **изключителна благодарност на Управителния съвет на САБ** за гласуваното доверие да разгърнем нашата идея в рамките на конгреса. Дълбоко вярваме, че цялото отделено време и енергия в крайна сметка даде своя резултат и **САБ бе представен по възможно най-съвременен и достоен начин**, който да подчертае заявката на Съюза да бъде основният глас на професионалистите у нас на международната сцена.

арх. Венцислав Кърцелин

арх. Илиян Стойков

13.07.2026 г.